

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER.....	9
KISALTMALAR.....	19
GİRİŞ	21

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI YÖNETİM KAVRAMI VE BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. ULUSLARARASI YÖNETİM KAVRAMI VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜ İLE İLİŞKİSİ.....	25
A. Uluslararasılaştırma Kavramı	25
1. Genel Olarak.....	25
2. Ülkesel Uluslararasılaştırma - İşlevsel Uluslararasılaştırma Ayrımı	28
3. Uluslararasılaştırmanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Görünümü.....	29
a. Genel Olarak	29
b. Uluslararası Yönetimin Kökeni Olarak Çok Uluslu Yönetimler	32
(1) Çok Uluslu Yönetimlerin Özellikleri	32
(2) Çok Uluslu Yönetimlerin Bazı Örnekleri.....	33
(i) Krakov Serbest Şehrinin (Free City of Cracow) Yönetimi (1815 – 1846)	34
(ii) Uluslararası Tanca (Tangier) Bölgesinin Yönetimi (1923-1957)	37
B. Uluslararası Yönetim Kavramının Tanımlanması	41
1. Doktrindeki Tanımlar.....	41
2. Birleşmiş Milletler Örgütünün Faaliyeti Olarak Uluslararası Yönetimin Tanımlanması	44
C. Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları Çerçevesinde Uluslararası Yönetim ..	48
1. BM Barışı Koruma Operasyonlarının Doğuşu	48
a. BM Andlaşmasında Öngörülen Kolektif Güvenlik Sisteminin Hayata Geçirilememesi	48
b. Soğuk Savaşın Sona Ermesine Kadar Geleneksel Barışı Koruma Operasyonları	54

(1) Geleneksel Barışı Koruma Operasyonlarının Ortaya Çıkışı	54
(2) Geleneksel Barışı Koruma Operasyonlarının Genel Özellikleri	56
2. Soğuk Savaş Sonrası Çok Boyutlu Barışı Koruma Operasyonları.....	59
a. Çok Boyutlu Operasyonların Ortaya Çıkma Nedenleri	59
b. Ortaya Çıkan Farklı Kavramlar	61
c. Çok Boyutlu Operasyonların Genel Özellikleri	63
d. Uluslararası Yönetim Misyonu Üstlenen Operasyonların Diğer Barışı Koruma Operasyonlarından Farklı Yönleri	66
II. ULUSLARARASI YÖNETİM KAVRAMININ BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI	72
A. Genel Olarak	72
B. Himaye Altında Devlet (Protectorate)	74
1. Kavram	74
2. Himaye İlişkisinin Özellikleri	75
3. Himaye Altındaki Devletler ile Uluslararası Yönetim Arasındaki Farklar	78
C. Bir Ülke Üzerinde Ortak Egemenlik (Condominium).....	80
D. Milletler Cemiyeti Döneminde Manda Rejimi	83
1. Manda Rejimine Genel Bakış.....	83
a. Manda Rejiminin Kabul Edilmesi	83
(1) Genel Olarak.....	83
(2) Manda Rejimine Tâbi Olacak Ülkelerin Doğrudan Milletler Cemiyetinin Yönetimine Bırakılması Önerisi	85
b. Milletler Cemiyeti Misakında Öngörülen Manda Türleri	86
2. Manda Rejiminin Çeşitli Açılardan Değerlendirilmesi	89
a. Mandater Devletlerin Denetlenmesi	89
b. Manda Rejimine Tâbi Tutulan Ülkelerin Egemenliğinin Kime Ait Olduğu Meselesi	93
E. Birleşmiş Milletler Döneminde Vesayet Sistemi	97
1. Vesayet Sisteminin Genel Özellikleri	97
a. Sistemin Kabul Edilmesi	97
b. Bir Ülkenin Vesayet Sistemine Tâbi Tutulması.....	101
(1) Vesayet Altına Konulabilecek Ülkeler ve Bu Ülkeleri Yönetimle Görevlendirilen Makam	101
(2) Vesayet Sisteminin Amaçları ve Vesayet Andlaşmaları	104

c. Vesayet Sisteminde Denetim.....	106
(1) Vesayet Konseyi	106
(2) Vesayet Altındaki Ülkelerin Yönetiminin Denetlenmesi.....	108
2. Birleşmiş Milletler Örgütünün Uluslararası Yönetim Faaliyeti ve Vesayet Sistemi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	109
a. Vesayet Sistemi Çerçevesinde Yönetim ile BM'nin Uluslararası Yönetim Faaliyetinin Birbirinden Farkı.....	109
b. Vesayet Sisteminin BM'nin Uluslararası Yönetim Faaliyetinde Bir Model Olarak Değerlendirilebileceği Görüşü.....	112
F. Askerî İşgal.....	116
1. İşgal Rejimini Düzenleyen Kurallar	116
a. Genel Olarak	116
b. İşgalci Gücün Yetkileri ve Bu Yetkilerin Sınırları	120
(1) Yasama Yetkisi.....	120
(2) İşgal Rejiminde Kurumsal Yapıda Değişiklikler Bakımından Durum.....	123
2. Uluslararası Yönetim ve İşgal Arasındaki Farklar	126
a. Uluslararası İnsancıl Hukukun BM Barışı Koruma Operasyonlarına Uygulanabilirliği	126
b. İşgal Rejimini Düzenleyen Kuralların BM Uluslararası Yönetim Misyonlarına Uygulanabilirliği	129

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE ULUSLARARASI YÖNETİM ÖRNEKLERİ

I. ULUSLARARASI YÖNETİMİN İLK ÖRNEKLERİ	133
A. Milletler Cemiyeti Dönemindeki Örnekler	133
1. Saar Bölgesinin (Saar Territory) Yönetimi (1920-1935)	133
a. Saar Bölgesinin Milletler Cemiyeti Yönetimine Bırakılması Süreci	133
b. Versay Andlaşmasıyla Düzenlenen Uluslararası Rejim	134
(1) Uluslararası Yönetim Komisyonunun Oluşumu	134
(2) Uluslararası Yönetim Komisyonunun Yetkileri	135
(3) Milletler Cemiyeti Konseyinin Denetimi	138
c. Saar Bölgesindeki Milletler Cemiyeti Yönetiminin Değerlendirilmesi	139
2. Danzig Serbest Şehrinin (The Free City of Danzig) Yönetimi (1920-1939)	141
a. Danzig'in "Serbest Şehir" Olarak Belirlenmesi	141

b.	Danzig Serbest Şehrinin Statüsünü Düzenleyen Belgeler	142
(1)	Versay Andlaşması	142
(2)	Danzig Anayasası	143
(3)	Danzig ile Polonya Arasındaki Özel Hukukî İlişkiyi Düzenleyen Paris Andlaşması	145
c.	Milletler Cemiyetinin Danzig Serbest Şehrine İlişkin Yetki ve Sorumlulukları	146
(1)	Milletler Cemiyetinin Danzig ile Polonya Arasındaki Uyuşmazlıkları Çözme İşlevi	147
(2)	Milletler Cemiyetinin Koruma İşlevi	148
d.	Değerlendirme	149
B.	Birleşmiş Milletler Döneminde Uygulamaya Geçirilemeyen Uluslararasılaştırma Önerileri	150
1.	Genel Olarak	150
2.	Trieste Serbest Bölgesi'nin (The Free Territory of Trieste) Daimî Statüsü	151
a.	Trieste Bölgesinin Uluslararasılaştırılmasının Kabulü	151
b.	Trieste Serbest Bölgesinin Daimî Statüsüyle Öngörülen Rejim	152
(1)	Genel Olarak	152
(2)	BM Güvenlik Konseyi Tarafından Atanması Öngörülen Yöneticinin (Governor) Yetkileri	153
(3)	BM Güvenlik Konseyi İçin Öngörülen Yetki ve Sorumluluklar	155
c.	Değerlendirme	156
3.	Kudüs'ün Uluslararasılaştırılması Önerisi	157
a.	Önerinin Kabulü	157
b.	Vesayet Konseyi Tarafından Kudüs İçin Hazırlanan Statü Taslağı	159
(1)	Genel Olarak	159
(2)	Yöneticinin (Governor) Görev ve Yetkileri	160
(3)	Kutsal Mekânların Korunmasına ve Farklı Dinî Gruplar Arasında Eşitliğin Sağlanmasına İlişkin Hükümler	162
c.	Değerlendirme	162
II.	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜ TARAFINDAN GİRİŞİLEN ULUSLARARASI YÖNETİM FAALİYETİ ÖRNEKLERİ	164
A.	Soğuk Savaş Dönemindeki Örnekler	164
1.	Genel Olarak	164

2.	Kongo'daki Birleşmiş Milletler Operasyonu (The United Nations Operation in the Congo /ONUC) (1960-1964)	165
a.	ONUC'un Kurulması	165
b.	Kongo'daki Duruma Bağlı Olarak ONUC'un Kendine Has Özellikleri	168
c.	ONUC'un Yönetime İlişkin Faaliyetleri	170
d.	Değerlendirme	173
3.	Birleşmiş Milletler Batı Yeni Gine Geçici Yönetim Makamı (the United Nations Temporary Executive Authority in West Irian / UNTEA)(1962-1963)	175
a.	UNTEA'nın Kuruluş Süreci	175
b.	UNTEA'nın Birinci Aşamada Üstlendiği Rol	178
c.	İkinci Aşama: Yönetimin Endonezya'ya Devri ve Self-Determination Uygulaması	180
d.	Değerlendirme	182
4.	Güney Batı Afrika (Namibya) Örneği (1967-1990)	183
a.	Güney Batı Afrika'nın Tarihsel Geçmişi	183
b.	BM Namibya Konseyinin (<i>the UN Council for Namibia/South West Africa</i>) Kurulması ve Konseyin Görev ve Yetkileri	185
(1)	Genel Olarak	185
(2)	BM Namibya Konseyinin De Jure Kullandığı Yetkiler	187
c.	BM Geçiş Yardım Grubu (United Nations Transition Assistance Group/ UNTAG)	189
d.	Değerlendirme	191
B.	Soğuk Savaşın Sona Ermesinden Sonra Kurulan Uluslararası Yönetim Misyonları	192
1.	Genel Olarak	192
2.	Kamboçya'da Görev Yapan BM Geçiş Yönetimi (The United Nations Transitional Authority in Cambodia/UNTAC) (1992-1993)	195
a.	Kamboçya'daki Sorunun Tarihsel Geçmişi ve 1991 Paris Andlaşması	195
b.	UNTAC'ın Kurulması ve Faaliyetleri	199
(1)	Genel Olarak BM Güvenlik Konseyinin UNTAC'ı Kuran Kararı	199
(2)	UNTAC'ın Görevleri, Yetkileri ve Uygulama.....	201
(i)	Genel Olarak.....	201
(ii)	UNTAC'ın Sivil Yönetim ve Seçimlere İlişkin İşlevleri	202
(iii)	UNTAC'ın Askerî Alandaki ve İnsan Haklarına İlişkin İşlevleri	204
c.	Değerlendirme	206

3. Somali'deki Birleşmiş Milletler Operasyonu II (United Nations Operation in Somalia II / UNOSOM II) (1993-1995)	208
a. UNOSOM II'nin Kurulmasından Önce Somali'de Yaşananlar	208
b. UNOSOM II'nin Kurulması ve Faaliyetleri	211
(1) Genel Olarak	211
(2) Uygulamada UNOSOM II ve Yönetime İlişkin Faaliyetleri	213
c. Değerlendirme	214
4. Birleşmiş Milletler Doğu Slavonya Geçiş Yönetimi (United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium/UNTAES) (1996-1998)	215
a. UNTAES'in Kuruluş Süreci	215
b. UNTAES'in Görev ve Yetkileri	219
(1) UNTAES'e Verilen Görevler	219
(2) UNTAES'in Yetkileri	221
(i) "Geçici Yönetici"ye Verilen Yasama ve Yürütme Yetkileri	221
(ii) Uygulama Komiteleri	223
c. Değerlendirme	224
5. Doğu Timor'da Birleşmiş Milletler Geçiş Yönetimi (United Nations Transitional Administration in East Timor/UNTAET) (1999-2002)	226
a. Doğu Timor'un Tarihsel Geçmişi	226
(1) UNTAET'in Kurulmasına Kadar Olan Dönem	226
(2) Doğu Timor'un Bağımsızlık Kararı ve UNTAET'in Kurulması	230
b. UNTAET'in Görev ve Yetkileri	232
(1) Görev Tanımı	232
(2) Yetkileri	233
c. UNTAET'in Yapısı ve Yerel Kurumların Yönetime Katılması	235
(1) Genel Olarak	235
(2) Birinci Aşama	237
(i) Ulusal Danışma Konseyinin Karar Alma Sürecine Katkısı	237
(ii) Diğer Gelişmeler	238
(3) İkinci Aşama: Ulusal Konsey ve Geçiş Yönetimi Kabinesi	239
(4) Üçüncü Aşama: Kurucu Meclisin ve Bakanlar Kurulunun Kurulması	241
(5) UNTAET Döneminde Doğu Timor'daki Yargı Düzeni	243

d. UNTAET'in Görevinin Sona Ermesi ve Sonrasında Doğu Timor'daki Gelişmeler	246
6. Afganistan'la Ortaya Çıkan Sınırlı Müdahale Yaklaşımı	248
a. Genel Olarak	248
b. 5 Aralık 2001 Tarihli Bonn Andlaşmasıyla Öngörülen Yapı	250
c. Sınırlı Müdahale Yaklaşımı ve Birleşmiş Milletler Afganistan Yardım Misyonu (<i>The United Nations Assistance Mission in Afghanistan/ UNAMA</i>)	251

III. UYGULAMALAR ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI YÖNETİMLERİN SINIFLANDIRILMASI256

A. Kuruluş Amaçları Bakımından Sınıflandırma	256
1. Genel Olarak	256
2. Ülkesel Uyuşmazlıkların Çözümlemesi	258
3. Görev Yapılan Ülkenin Sömürge Durumundan Kurtulmasının Sağlanması	261
4. Barış İnşası Misyonları Bağlamında Yönetim Kurumlarının (Yeniden) Yapılandırılması	262
B. Üstlenilen Yönetim Yetkisinin Kapsamı Bakımından Sınıflandırma	267
1. Genel Olarak	267
2. Münhasır Yönetim Misyonları - Birlikte Yönetim Misyonları	270

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOSOVA ÖRNEĞİ

I. KOSOVA'NIN GEÇİRDİĞİ TARİHSEL SÜREÇ VE YUGOSLAVYA FEDERAL CUMHURİYETİ'NDEKİ STATÜSÜ	273
A. Prizren Birliğine (1878) Kadar Olan Süreç	273
B. Balkan Savaşlarından NATO'nun Yugoslavya Bombardımanına Kadar Geçen Süreç (1912-1999)	276
1. Kosova'nın Sırbistan Yönetiminde Kalması ve 1974 Tarihli Yugoslav Anayasası Çerçevesinde Statüsü	276
2. Kosova'nın Özerkliğine Son Verilmesi ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler	278
a. Kosovalı Arnavutların "Gölge Devlet" Yapılanması ve Kosova Kurtuluş Ordusunun Devreye Girmesi	278
b. Miloseviç Yönetiminin Giriştiği Harekât Sonrasında Uluslararası Toplumun Müdahalesi	285
(1) BM Güvenlik Konseyinin 1160 (1998), 1199 (1998) ve 1203 (1998) Sayılı Kararları	285

(2) Rambouillet Görüşmeleri ve Sonrasında NATO'nun Müdahalesi	290
II. BM GÜVENLİK KONSEYİNİN 1244 (1999) SAYILI KARARI VE KOSOVA'DA ULUSLARARASI YÖNETİM	297
A. BM Güvenlik Konseyinin 1244 (1999) Sayılı Kararı	297
1. Genel Olarak Kararın İçeriği ve Amaçları	297
2. Kosova'da Uluslararası Güvenlik Birimi (KFOR)	299
B. Kosova'da BM Geçici Yönetim Misyonu (UNMIK) (1999-...)	302
1. UNMIK'in Görev Tanımı, Oluşumu ve Yetkileri.....	302
a. Görev Tanımı	302
b. Oluşumu ve Yetkileri.....	303
c. UNMIK Döneminde Kosova'da Kurulan Hukuk Düzeninin Özellikleri	307
(1) UNMIK Düzenlemelerinin Hukukî Niteliği	307
(2) UNMIK Düzenlemelerinin İkili Karakteri.....	310
d. Kosova'nın Dış İlişkilerinin Yürütülmesi	312
2. Özyönetim Geçici Kurumlarının Kurulması ve Yetki Devri	315
a. Genel Olarak	315
b. Yönetime İlişkin Kararlara Yerel Katılımın Sağlandığı Geçiş Aşaması (Ocak 2000-Kasım 2001)	316
c. Kosova'da Seçimler ve Özyönetim Geçici Kurumlarının Bazı Yetkileri Devralması (Kasım 2001 ve sonrası)	321
3. Nihai Statü Süreci (2005-2007) ve UNMIK'in Durumu	324
a. Kosova'nın Nihai Statüsünün Belirlenmesine İlişkin Müzakere Süreci.....	324
b. Kosova'nın Statüsünün Çözümü Önerisi ve Çözüm Çabaları.....	327
c. 17 Şubat 2008 Tarihli Bağımsızlık İlanı Sonrası UNMIK'in Durumu	329
C. Uygulamada UNMIK	331
1. Sivil Yönetim Alanında Yeniden Yapılandırma Faaliyeti.....	331
a. Temel Sivil Yönetim Alanındaki İşlevleri	331
b. Ekonomi Alanında Yeniden Yapılandırma İşlevi	333
(1) Genel Olarak.....	333
(2) UNMIK'in Ekonomi Alanındaki Yeniden Yapılandırma Faaliyeti	335
c. Asayişin Sağlanması İşlevi	340
(1) Genel Olarak.....	340
(2) Kosova'da Kamu Düzeninin ve Kolluk Kuvvetlerinin Yeniden Tesisi	341

d. Acil Yardım, Mültecilerin ve Yerlerinden Edilmiş Kişilerin Geri Dönüşü Alanındaki İşlevleri.....	347
(1) Genel Olarak.....	347
(2) Kosova’da Durum.....	348
2. Hukukun Üstünlüğü ve Adalet Alanındaki Yeniden Yapılandırma Faaliyeti	350
a. Yargı Sisteminin Yeniden Oluşturulması	350
(1) Genel Olarak	350
(2) Uygulanacak Hukuk Meselesi	352
(3) Olağanüstü Yargı Sistemi Ve Uluslararasılaştırılmış Mahkemeler	356
b. Kosova’da İnsan Hakları	363
(1) UNMIK’in Uluslararası İnsan Hakları Standartlarıyla Bağlı Olup Olmadığı Meselesi	363
(2) Kosova’da İşlenen İnsan Hakları İhlalleri Konusunda Başvurulabilecek Ulusal ve Uluslararası Mekanizmalar	367
(i) UNMIK ve KFOR’un Ayrıcalık ve Bağışıklıkları Karşısında Kosova Mahkemelerinin Yargı Yetkisi	367
(ii) Yargı Dışı Mekanizmalar	370
(iii) Uluslararası Mekanizmaların Etkisizliği	372
3. UNMIK’in Yeniden Yapılandırma Faaliyetleri Hakkında Değerlendirme	377
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	381
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜNÜN ULUSLARARASI YÖNETİM FAALİYETİNİN HUKUKÎ TEMELLERİ	381
I. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜNÜN BİR ÜLKEYİ/BÖLGEYİ YÖNETME YETKİSİNİN VARLIĞI SORUNU	381
A. BM Andlaşmasının Hazırlık Çalışmalarında Durum	381
B. Uluslararası Yönetim Faaliyetinin BMÖ’nün Bazı İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi ve Uygulamanın İncelenmesi	382
1. Uluslararası Yönetim Faaliyetinin Egemen Eşitlik ve Ulusal Yetki Alanına Müdahale Yasağı İlkeleri Bakımından Değerlendirilmesi	382
2. Uygulama	387
II. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANDLAŞMASINDAKİ HUKUKÎ DAYANAKLAR	389
A. Genel Olarak	389
B. Zimnî Yetkiler Kuramı ve Teamülî Yetkiler Görüşü	391
1. BM Andlaşması Hükümleri ve Zimnî Yetkiler Kuramı	391

C. Güvenlik Konseyinin Yetkileri Bakımından Konunun Değerlendirilmesi	398
1. Genel Olarak	398
2. BM Andlaşmasının VII. Bölümü Çerçevesinde	400
a. Genel Olarak BM Andlaşmasının VII. Bölümünün Uygulanabileceği Durumlar	400
b. BM Andlaşması m. 40 Bakımından	406
c. BM Andlaşması m. 41 Bakımından	408
d. Uluslararası Yönetim Misyonlarının Askerî Bileşenlerinin Dayanağı Bakımından BM Andlaşması m. 42 ve 48	413
e. BM Andlaşması m. 24 ve/veya m. 39 Bakımından	414
3. BM Andlaşmasının VI. Bölümü Çerçevesinde	416
D. Genel Kurulun Yetkileri Bakımından Konunun Değerlendirilmesi	419
1. Genel Olarak	419
2. Barış İçin Birlik Kararı Çerçevesinde	423
E. BM Genel Sekreterinin Etkinliği Bakımından Konunun Değerlendirilmesi	427
III. MİSYONUN FAALİYETTE BULUNACAĞI ÜLKE DEVLETİNİN RIZASI	430
A. Rızanın Gerekli Olup Olmadığı Hususundaki Görüşler	430
B. Kişi, Konu ve Zaman Bakımından Rıza.....	437
SONUÇ	441
KAYNAKÇA	449